

Wel doof, niet ziek!

René Coenradie

Wel doof, niet ziek!

*Een piep, een ruis,
een sis, een suis,
als eb en vloed
is wat het doet*

Colofon

© 2015 René Coenradie

Uitgegeven in eigen beheer i.s.m. www.mijnbestseller.nl

Omslag en binnenwerk Bert Holtkamp

ISBN: 978 94 625 4392 8

April 2010

'Inmiddels kan ik er een boek over schrijven' heb ik vaak gezegd. En 'er een boek over kunnen schrijven' wordt over het algemeen bedoeld als een verwijzing naar een bepaalde materie: ingewikkeld, langdradig, of wat dan ook. Zo veelomvattend dat het de lengte van een geschreven boek zou kunnen zijn. In ieder geval heb ik met het woord 'kan' nooit bedoeld dat ik bij machte ben om überhaupt een volledig boek te schrijven, omdat ik dat nooit gedaan heb en om die reden dus ook niet kan weten.

Ik ben 55 jaar en heb nooit geschreven, dus kan ik zeggen dat ik geen schrijver ben.

Misschien is het beter om te doen alsof ik schrijver ben. 'Alsof' is geen probleem. Een groter probleem zal zijn dat ik begin met schrijven en absoluut geen idee heb waar dit verhaal naartoe gaat. Overigens is dit precies de reden dat ik vind dat ik alles maar eens op moet gaan schrijven. Om te ordenen, mijn hoofd leeg te kunnen maken.

Als nu blijkt dat ik minder creatief ben dan ik dacht, dan kan ik putten uit de eindeloze documenten, maar meer nog uit de door mij bewaarde verslagen van de schrijftolken. Verder ben ik gezegend met een ijzersterk geheugen voor details, met name voor gevoelens. Geen tijd om te kunnen schrijven geldt door alle omstandigheden niet voor mij, dus ook daar zit geen probleem. Verder kan ik zeggen dat ik vrij gedisciplineerd ben.

Mijn twee kinderen, Inge en Junior, zijn inmiddels volwassen en de deur uit. Blijft over mijn lieve vrouw Roos. Roos is vaak trots op mij, en zo trots dat ik bij deze eerste bladzijde al stevig heb moeten verkondigen dat ik echt geen boek aan het schrijven ben en zij daarover dus haar mond moet houden. We kennen elkaar al zo'n 25 jaar en ik weet, zij houdt haar mond. Met tegenzin, dat dan weer wel, maar dat maakt niet uit. Althans, voor mij. Alleen daarom al houd ik van Roos. Roos is trouw en eerlijk en ik weet dat zij mij met rust zal laten als ik mijn werkkamer binnenstap.

Pas als het boek geschreven is, zal blijken of ik een boek kan schrijven. Ik zal kritiek krijgen en zo hoort het ook. Ik zal hier dankbaar voor zijn om iets van te kunnen leren. Kritiek op mijn manier van schrijven. Geen kritiek op het verhaal, dat kan niet. Het verhaal is het verhaal en is volledig de waarheid. Alhoewel? Nee, dat is niet helemaal waar. Wat betreft alle eigennamen moet ik toegeven dat ik een fantast ben. Noem mij gerust een ontzettende leugenaar.

Ercé Nior

Deel I

1

Juni 1998

Mijn vaders moeder, oma Nior, kende ik alleen maar als slechthorend. Zij was mijn liefste oma en ik moest altijd om haar lachen. Het eerste wat in mij opkomt als ik aan haar denk, is het woordje 'Hè?' Ik kon een heel lang verhaal aan haar vertellen en als ik na drie minuten uitgesproken was, zei ze 'Hè?' Toen ik nog heel klein was, begon ik gewoon van voren af aan. Eenmaal wat ouder zei ik: 'Heeft u helemaal niets verstaan, ik moet toch niet alles opnieuw vertellen?' Daar moest ze dan om lachen. Ik ook, met gevolg dat ik niets herhaalde maar dat we samen wel gelachen hadden.

Op een gegeven moment nam ze hoortoestellen. Iedereen die zag dat ze hoortoestellen droeg, begon van zichzelf al harder te praten en ik betwijfel wel eens of ze er batterijen in deed.

Dat ik ooit zelf last van mijn oren zou kunnen krijgen, kwam niet in mij op. Een slecht gehoor hoorde bij oma, zo kende ik haar. Dat hoorde gelukkig niet bij mij.

Ik begon in 1973 met het geven van pianolessen. Ik speelde niet onverdienstelijk, en heb kortdurend op het conservatorium gezeten. Ik kwam met een cijfer negen binnen, maar werd met een cijfer vijf afgewezen. Op het conservatorium misten de grijze hoofden van de examencommissie in mijn spel 'de zuigkracht, die van binnenuit ...' Toen volgde er nog wat, maar dat kon ik slecht vatten. Ik begreep wel dat ik definitief mocht vertrekken.

Met deze boodschap kwam ik in 1975 bij mijn ouders thuis. Ik woonde inmiddels op mijzelf en voorzag in mijn levensonderhoud met het geven van pianolessen.

Mijn lieve vader. Een hersentumor als gevolg van uitzaaiingen na darmkanker, op 49-jarige leeftijd ongeneeslijk ziek en nog maar een paar maanden te leven. Zodoende lag hij op bed en vroeg mij hoe het nu verder moest. Hem nu, juist in deze situatie, teleurstellen vond ik erger dan mijn afwijzing. 'Ik zal zorgen dat ik mijn akte haal om klassikaal muzieklessen te gaan geven.'

Dat vond mijn vader een goed idee. Ik heb mijn akte gehaald, gesterkt door mijn stellige geloof in het hiernamaals en daarmee in de wetenschap dat mijn vader zag wat ik deed. Dit alles, naast het geven van de pianolessen, begeleiden van zangers en zangeressen en mijn eigen optredens op het gebied van cabaret.

Ik woonde alleen en werkte zo ongeveer zeven dagen in de week. Ik schreef muziek, bereidde lessen voor, studeerde, gaf pianoles, stond voor de klas, reed het land door met mijn theatervoorstellingen.

In 1981 werd ik 's morgens wakker met een raar gevoel en geluid in mijn hoofd. Alles suisde en alle geluiden die ik opving, klonken alsof mijn trommelvlies niet gespannen was. Het deed mij denken aan de trom die ik gaf aan de kinderen op school. Die trom moest altijd even aangedraaid worden om het vel te spannen. Zo ongeveer, maar dan in mijn hoofd.

Uiteindelijk belandde ik op 2 april in het ziekenhuis en de behandeling was prednison en bedrust. Na een maand in bed liggen had ik blijkbaar genoeg bedrust gehad, want de chirurg besloot om mijn oor open te maken zodat hij even naar binnen kon kijken. Vervolgens heeft hij alles weer dichtgemaakt en een diagnose gesteld: plotsdoofheid aan het rechteroor. Gehoor wat nooit meer terugkomt en bovendien tinnitus, suizen in de oren, wat nooit meer weggaat.

Mijn theatervoorstellingen heb ik in snel tempo afgebouwd. Voor de klas staan was voor mij geen optie meer. Ik voelde mij ronduit 'doof'. Dat ik moest leren horen met één oor, werd mij door de chirurg niet verteld, maar uiteraard kwam ik daar zelf wel achter. Ik besloot door te gaan met het geven van pianolessen. Gelukkig had ik een stevige praktijk opgebouwd en ik begon met het wegwerken van de wachtlijst.

In 1985 leerde ik mijn huidige vrouw Rosalie kennen op een verjaardag van een van mijn pianoleerlingen. Roos, de mooiste, de liefste, en na een miskraam, waarbij zij voor haar leven moest vechten, beloofden wij in 1987 voor de ambtenaar van de Burgerlijke Stand elkaar de huwelijkse trouw. Met de komst van onze twee kinderen, Inge en Junior, kreeg ons leven een andere wending. Samen werken, kinderen opvoeden en vooral genieten van ons leven. Inmiddels was ik na de diagnose 'plotsdoof' een aantal jaren verder en redelijk gewend om zonder richtingsgevoel van horen door het leven te gaan.

Weer voor de klas staan, kriebelde in mijn achterhoofd, en ik besloot hier wat aan te gaan doen. Ik had geconstateerd dat er op dat moment helaas weinig of geen vraag was naar vakleerkrachten muziek, hetgeen mij deed besluiten om de Pabo te gaan volgen. Met het tekort aan docenten in het onderwijs en een nog groter tekort aan mannelijke docenten, leek mij dit nu de beste optie. Tijdens de studie rolde ik als een wonder toch weer in een baan voor anderhalve dag in het basisonderwijs als vakleerkracht muziek en via het uitzendbureau deed zich een mogelijkheid voor waar ik zelf nooit aan gedacht had.

Op een VMBO-school, in een achterstandswijk van Rotterdam, werd een vakleerkracht muziek gevraagd voor vijf lessen. Het uitzendbureau had mijn CV doorgespeeld naar de directeur van deze school en hij wilde graag met mij in contact komen.

Aan de mevrouw van het uitzendbureau legde ik door de telefoon uit dat dit een vergissing moest zijn, omdat ik alleen

ervaring had in het basisonderwijs. Dat was haar bekend en de directeur ook, maar ondanks dat wilde ze toch graag dat ik contact met hem opnam.

Beslissingen nemen doe ik meestal niet impulsief, dus heb ik hier even een nachtje overheen laten gaan. De volgende dag heb ik de directeur van deze school opgebeld. Dit, omdat ik het beloofd had, en bovendien was hij geïnteresseerd. Na een nachtje slapen was dit mijn conclusie. Ofwel, wat had ik eigenlijk te verliezen?

Wij spraken nog dezelfde week af, omdat twee weken later de school zou beginnen en deze vacature door wie dan ook vervuld diende te worden.

Een aardige directeur, Kees Hakenberg. Hij stak een hoofd boven mij uit en ik vond hem gezellig en vriendelijk. Hij deed alle moeite om mij de hele school te laten zien en overal wat over te vertellen. Aan het eind van het gesprek beloof ik hem de volgende dag terug te bellen, zodat ik er even over kon nadenken. Nachtje slapen dus.

De volgende dag, nadat ik alles nog eens rustig op mij in had laten werken, besloot ik deze stap niet te doen. Als vakleerkracht muziek was ik gewend om buiten de grote stad les te geven, veelal in dorpjes waar het rustig en beschaafd was. Op mijn terugweg van deze school naar huis, na het gesprek met de directeur, keek ik met verbazing naar wat zich hier allemaal op straat afspeelde. Zo ongeveer moest ik mij dan de leerlingpopulatie van deze school voorstellen. Ik wist werkelijk niet of ik hier wel tegen opgewassen zou zijn. Bovendien vond ik het op dat moment belangrijker om in rap tempo mijn studie af te ronden, zodat die ballast van mijn schouders was. Ik belde de school en kreeg een mevrouw van de administratie. Daar prijsde ik mij gelukkig mee, omdat ik Kees Hakenberg erg aardig vond en het vervelend vond hem te moeten teleurstellen. Dat deed ik uiteindelijk natuurlijk toch, maar ik

deed dat liever niet persoonlijk. De dame van de administratie beloofde mijn afwijzing door te geven.

Toen even daarna de telefoon ging, bleek het Kees te zijn. Hij vond het spijtig dat ik deze beslissing genomen had en vroeg of ik er wel goed over nagedacht had. Hij zag in mij de geschikte kandidaat voor deze lessen. Ik zweeg. Wat moest ik hierop zeggen? Daarna vroeg hij of ik er toch nog eens over wilde denken. Opnieuw beslissen zonder er opnieuw een nachtje over te slapen moest lukken. Ik beloofde hem om 's middags even langs te komen.

In het gesprek dat ik met hem had, legde ik mijn onzekerheid uit en deed een voorstel. Ik zou het een ochtend proberen. Alleen proberen dus. Lukte het niet, dan was het gelijk mijn laatste ochtend. Wel of geen bezoldiging maakte mij niet uit, maar wel wilde ik de zekerheid dat ik gewoon weg kon en hiermee hadden wij beiden de mogelijkheid om dit experiment te onderzoeken. Zo gezegd, zo gedaan. Ik bereidde mijn lessen voor deze ochtend tot in de puntjes voor, alsof ik examen moest doen.

Het waren brugklassers. Ze kwamen dus regelrecht uit het basisonderwijs en de laatste groep van het basisonderwijs was mij wel bekend. Het verschil was nu alleen dat er een paar maanden vakantie tussen gezeten had, ik de enige blanke in het lokaal was, de leerlingen alle mogelijke nationaliteiten hadden en bovendien een niveau hadden van ongeveer groep zes van het basisonderwijs. Elke klas kwam voor vijftig minuten. Nieuwe les, nieuwe verrassing.

Ik kwam de ochtend door, zonder noemenswaardige schade. Dat was al heel wat. We hadden afgesproken dat ik aan het eind van de ochtend even bij Kees langs zou gaan om mijn bevindingen te vertellen. Op weg naar zijn kamer bedacht ik dat het goed was om iets positiefs en iets negatiefs te benoemen. In elke les gebeurde zo ontzettend veel dat ik pas thuis,

in de loop der dagen, al deze nieuwe indrukken echt kon verwerken.

Ik begon met iets positiefs en dat was het feit dat ik het gered had tot het eind van de ochtend en de volgende week terug wilde komen. Toen ik dat zei, keek Kees mij glimlachend aan.

‘En wat was er nu negatief?’

‘Dat ik alleen maar terugkom omdat die gasten het vertikken om naar me te luisteren en dat ben ik echt niet gewend. Ik kwam soms amper toe aan dat wat ik gepland had. Ik vind dat niet kunnen. Ze moeten weten dat ik dat niet accepteer en als ik nu wegblijf, denken ze dat mooi voor elkaar te hebben met hun gedrag. Bovendien wil ik volgende week een plattegrond maken en hun namen noteren, zodat ik precies weet wie ik voor mij heb. Daarbij zie ik ze maar een keer in de week, dus ze denken waarschijnlijk ...’ Ik merkte dat ik steeds sneller ging praten terwijl Kees alleen maar rustig knikte.

‘Laat ik je dit zeggen, Ercé. Wat ze denken weet ik natuurlijk ook niet, maar als je daar nieuwsgierig naar bent, moet je volgende week wel terugkomen. Hoe lijkt je dat?’

‘Nou, in ieder geval volgende week. Daarna zie ik wel verder.’

Vallen en opstaan, opnieuw proberen, boos worden, geduld bewaren, uit mijn slof schieten. Na verloop van tijd, leerde ik met alles om te gaan en dat niet alleen. Soms gebeurden er dingen waar ik helemaal blij van werd. Ze wilden zingen en klappen, het notenschrift leren, ritmische spelletjes doen, actief muziek beluisteren. Eigenlijk wilden ze alles wel, maar het lag er wel aan hoe ik het bracht.

Ik moest het vooral anders aanpakken dan ik gewend was, en met hun soms kleuterachtige gedrag moest ik het lesprogramma regelmatig bijstellen en opnieuw nadenken over de methodiek en mijn pedagogische rol. Verder moest ik wel voortdurend op mijn hoede zijn. In het begin ratsten ze mijn

kasten leeg, waar ik zelf bij zat. Als ze kwaad waren, wilden er nog wel eens stoelen door het lokaal vliegen en ruiten sneuvelen.

In die tussentijd studeerde ik in april 2000 ook nog af.

Toen een van mijn collega's ziek werd en voorlopig niet meer zou terugkomen, vroeg Kees of ik op deze school wilde blijven, of dat ik liever vertrok. Ik had ook nog mijn werk in het basisonderwijs en daar werd mij een volledige baan aangeboden waarbij ik een dag niet voor mijn eigen klas zou staan, maar alle muzieklessen door de hele school zou verzorgen, hetgeen ik ook interessant vond.

Als ik op het VMBO wilde blijven, werd mij ook daar een volledige baan aangeboden. Omdat ik erg op mijn vrijheid gesteld was en het gevoel had vrijheid beter passend te kunnen krijgen in het voortgezet onderwijs, koos ik uiteindelijk voor deze school.

Geen makkelijke taak, maar het leek mij goed om deze leerlingen elke dag te zien, zodat de lijn net even wat korter was. Daarbij werd ik gelijk gebombardeerd tot mentor en was hier ontzettend trots op. De kroon op mijn studie.

Juni 2000

Het schooljaar was bijna afgelopen dus volgde er tot slot nog een afsluitende sportdag voor alle brugklassers van de school. Ik vond het een ontzettend leuke klas. De grootste klas van de school, tegen de dertig leerlingen, die van mij les kregen in een veel te klein lokaal. Ik zou ze missen, dat wist ik toen al. In een aantal maanden had ik een aardige band met ze opgebouwd. Het volgende schooljaar zou ik mentor worden van weer een nieuwe klas.

Ik vond het een pittig jaar, met alles wat er op mijn pad kwam aan afstuderen en deze nieuwe baan, en verheugde mij op een met recht welverdiende vakantie. Zo besloot ik om de sportdag en zodoende het schooljaar 's avonds samen met Roos en onze kinderen af te sluiten in ons favoriete Italiaanse restaurant. Uit eten gaan was bij ons altijd een klein feestje. Roos zorgde er altijd voor om er bij dat soort gelegenheden perfect uit te zien; netjes opgemaakt, haren opgestoken en uit de linnenkast kwamen vaak kledingstukken waar de prijskaartjes nog moesten worden uitgeknipt. Daarbij regelde ze ook voor Inge en Junior de in voorraad gehouden outfit.

Ik heb de foto van het etentje bij de Italiaan goed bewaard. Een mooie foto, gemaakt door de ober. Mijn mooie Roos, onze stralende kinderen, mijn brede lach. Soms kijk ik er eens naar.

Wat ik er dan van moet denken, weet ik niet. Weemoed naar deze avond? Boosheid, verdriet, teleurstelling?

Ik weet niet wat er gebeurd is, maar ik zou haast bang worden om te gaan slapen. Toen ik de volgende ochtend wakker werd, wist ik dat het mis was. Ik had links wat ik rechts had, en ik wist ook dat dit onomkeerbaar was.

Het weekend keek ik het aan en op maandagmorgen zat ik als eerste in de wachtkamer bij de huisarts. Een telefoontje

van de huisarts naar het ziekenhuis betekende dat ik gelijk mocht komen en bovendien ook gelijk mocht blijven. Bedrust, prednison en alle onderzoeken die erbij hoorden. Deze keer geen hele maand, maar de helft van de maand in het ziekenhuis, de andere helft thuis.

Het werd er niet echt beter van en wat er bovendien nog bijkwam was de tinnitus in het linkeroor. Links wel een andere suis dan in het rechteroor en bovendien een die voortdurend wisselde. Een bromtoon, een melodietje, een sirene, een suis, een piep.

Ik voelde mij nu echt doof en realiseerde mij dat ik met het beetje restgehoor dat ik nog had opnieuw mijn weg zou moeten vinden. Dat was moeilijk en meer nog, vermoeiend. In het begin durfde ik niet eens de straat op. Als kind zijnde heb ik een ernstig verkeersongeluk gehad toen ik bij mijn zusje achterop de fiets zat. Mijn zusje is daarbij overleden. Ik was bang om opnieuw door een voertuig gegrepen te worden, dus moest ik mij er erg toe zetten om toch de straat op te gaan, wilde het niet helemaal mis met mij gaan.

Verder had ik het gevoel van schaamte om mijn gehoorverlies en zou ik mij het liefst willen verstoppen. Niets was meer vanzelfsprekend.

Toen de periode van bedrust voorbij was, kwam de tijd van verwerken en het aangaan van alle confrontaties met deze doofheid. Gelukkig was het zomervakantie, dus wat mijn werk betrof had ik nog even de tijd.

Meer zorgen maakte ik mij om Roos. Zij had aan een verkoudheid een voorhoofdsholteontsteking overgehouden en dit wilde met medicijnen niet verbeteren. Er kwamen nieuwe medicijnen en vervolgens kreeg ze stevige migraine, iets waar ze wel vaker last van had. Alleen waren de aanvallen frequenter en heftiger, waarvoor ze nieuwe medicijnen kreeg en toen die niet werkten, volgden er nog meer medicijnen.

Vanwege mijn doofheid ging alles trager en was ik wat minder scherp. Misschien ook nog door de prednison die ik aan het afbouwen was. Zodoende keek ik de situatie een paar dagen aan en zag dat het verkeerd ging. Ik verstond Roos niet, of begreep haar niet, of allebei.

Volgens mij begon ze wartaal te praten. Bovendien kwam ze helemaal niet meer van haar bed en at en dronk ze niet. Ik besloot nadat de kinderen 's morgens naar school waren een bezoek aan de huisarts te brengen. Dit was een situatie die ik onmogelijk aankon. Mijzelf kon ik ondanks alles wel even wegcijferen, maar ik maakte mij zorgen om Roos. De nacht ervoor zat ze rechtop in bed, met haar hoofd voorovergebogen in de handen. Ik moest denken aan mijn vader, zijn hersentumor, en dit alles maakte mij erg zenuwachtig.

Uiteindelijk kreeg ik voor elkaar dat zij dezelfde dag nog opgenomen werd in het ziekenhuis, waar een herseninfarct geconstateerd werd.

3

Augustus 2000

‘Gefeliciteerd, mevrouw, ik heb goed nieuws. U mag morgen naar huis.’

Roos, tussen de witte lakens van het ziekenhuisbed, keek zichtbaar opgetogen naar de neuroloog, die ’s morgens al zijn patiënten even opzocht.

‘Wanneer denkt u dat ik weer aan het werk kan? Ik ben lang niet geweest en het stapelt zich alleen maar op!’

‘Nou mevrouw, dat zal de komende tijd leren. Uw herstel kan verder thuis plaatsvinden en u zult ongetwijfeld een oproep krijgen van de bedrijfsarts. Daar kunt u dan alles verder mee bespreken. Heeft u verder nog vragen?’

Nee, die had ze niet. Of beter gezegd, haar schoot nu niets te binnen. Nadat de arts vertrokken was, zei ik: ‘Wat zei hij?’

‘Ik mag morgen naar huis en binnenkort weer werken, maar moet alleen nog even langs de bedrijfsarts.’

Voor haar herseninfarct was Roos directiesecretaresse. Daarna nooit meer.

Dat het moeilijk werd, had ik goed aangevoeld. Bovendien, ik had zoveel mogelijk gelezen wat er op mijn pad kwam als het over herseninfarcten ging.

Ik zorgde voor Roos, voor de kinderen. Boodschappen doen, eten koken, bedden verschoneren, wassen, strijken, ’s middags klaar zitten met een kop thee als de kinderen uit school kwamen.

Roos haalde ik uit bed, ik zette het ontbijt voor haar klaar. Ik zette koffie en zette nog eens koffie. Ik stuurde haar naar bed en haalde haar eruit. Ze accepteerde alles, stelde geen vragen en wachtte rustig af. Ik regelde alles en probeerde vooral niet op mijn oren te letten, want die verdrietigheid kon ik er echt niet bij hebben.

Met veel vallen en opstaan, praten en nog eens praten, wisten we deze sombere periode in ons leven het hoofd te bieden. Zelfs de epileptische aanvallen als restverschijnsel van het herseninfectie en de wijze waarop onze twee kinderen dit alles verwerkten.

We prijsden ons gelukkig dat we er nog waren, elkaar nog hadden.

Ik maakte opnieuw plannen om weer te gaan werken. Dat was moeilijk, dat realiseerde ik mij. Toch dacht ik dat het niet goed was om samen thuis te zitten. Ik koos de weg die het minst voor de hand lag: ik wilde weer voor de klas.

De verzekeringsarts bij het UWV vroeg mij of ik al eens verder gedacht had, omdat lesgeven waarschijnlijk geen optie meer zou zijn.

‘Wat bedoelt u met “waarschijnlijk”?’

‘Er moeten nogal wat aanpassingen plaatsvinden, wilt u uw werkzaamheden nog kunnen uitvoeren.’

‘Die aanpassingen moeten dan maar,’ zei ik, ‘want het lijkt mij praktischer om één keer kosten te maken zodat ik kan werken, dan op 45-jarige leeftijd voor de rest van mijn leven van een uitkering afhankelijk te moeten zijn. En bovendien kan ik geen ander beroep bedenken, omdat ik “mijn hele leven” al leraar ben.’

Zodoende werd er door een re-integratiebedrijf een plan van aanpak gemaakt en uiteindelijk duurde het nog ongeveer drie maanden voordat de vloerbedekking in het lokaal uitgerold werd en de gordijnen werden opgehangen. Een klein stukje van de muur werd geïsoleerd. Alles mondjesmaat, omdat niemand geloofde dat hier nog toekomst in zat. Alle materialen moesten ervoor gaan zorgen dat het geluid gedempt werd. Hierdoor moest ik alles makkelijker kunnen verstaan.

Toen eindelijk alles gerealiseerd was, bereidde ik mij voor op ‘mijn eerste schooldag’.

Februari 2001

De verjaardag van Roos was niet de verjaardag zoals zij zich had voorgesteld of in ieder geval gewend was. Wat er precies niet naar wens was kon ze moeilijk uitleggen, maar toen alle visite 's avonds vertrokken was, zei ze dat niets meer ging en erger nog, dat niets in haar leven meer leuk was. Het liefst wilde ze gewoon weer werken en geld verdienen. Daar wist ik weinig op te zeggen en ik dacht dat ik dit wel ongeveer kon begrijpen. Maar omdat ik niet snel genoeg met een reactie hierop kwam, werd ze zo boos dat ze het dienblad met kopjes, schoteltjes en bakjes rakelings langs mijn hoofd gooide. Ze liep huilend weg, stapte in bed en bleef daar vervolgens enkele dagen liggen. Wel kwam ze er nog uit voor het toilet en een slok water om haar medicijnen in te nemen. Dat duurde enkele dagen en regelmatig zat ik op een stoel naast het bed om een gesprek te voeren, maar dat had aanvankelijk weinig zin. Toch wist ik haar met veel moeite weer uit bed te krijgen en met haar te zoeken naar het opnieuw invulling geven aan dit veranderde leven.

Wat mij opviel, was dat er langzaam weer emotie tevoorschijn kwam. We hadden een vrij duur servies en ermee smijten was werkelijk in ons huwelijk nog nooit voorgekomen. Maar toen ik de avond van haar verjaardag de scherven opruimde en in de servieskast constateerde wat er verdwenen was, realiseerde ik mij dat in ieder geval voor haar de leegte en het geduldig afwachten blijkbaar tot het verleden behoorden. Ik veegde de scherven bij elkaar met de hoop dat zij geluk brachten voor de toekomst.

‘Weet je wat je ook wel weer eens zou kunnen doen?’ zei ik een paar dagen later. ‘s Avonds de boterhammen klaarmaken

voor Inge en Junior, zodat ze die de volgende dag mee naar school kunnen nemen.'

'Nou zeg! Je doet nou net of ik nooit boterhammen voor de kinderen klaarmaak,' zei ze.

'Klopt! Boterhammen maak ik altijd klaar. Dat deed jij vroeger en sinds je herseninfarct doe ik dat. Niet dat dat verder uitmaakt, maar je mankeert alleen wat aan je hoofd en niet aan je handen.

Ik help je vanavond aan de boterhammen herinneren,' zei ik. 'Dat lijkt mij een goede afspraak en alle beetjes helpen als je gewoon weer probeert mee te doen. Moet je eens kijken wat er allemaal al veranderd is sinds je uit het ziekenhuis bent gekomen. Je maakt inmiddels 's avonds weer fantastische maaltijden klaar.'

'Ja, maar als jij eens wist wat een moeite me dat allemaal kost. Maaltijd bedenken, boodschappen halen en alles opschrijven op een briefje zodat ik het niet vergeet. Dan heb ik ook nog moeite met schrijven en soms nog met de meest simpele woorden. Verder moet ik in de keuken alles uitrekenen, afwegen en organiseren. Vind je het gek dat ik soms nog eerder op bed lig dan de kinderen? Ik ben dan gewoon versleten. Weet je wat het bij mij is? Veel dingen komen gewoon niet meer in mij op. Gek eigenlijk, hè? En als jij nu iets tegen mij zegt, ben ik het over drie minuten weer vergeten.'

'Dat maakt toch helemaal niet uit, Roos. Je hebt mij toch? Ik laat jou niet in de steek. Ik blijf net zolang alles herhalen en uitleggen tot het weer goed gaat. Ik ben het bovendien gewend. Als ik voor de klas sta, doe ik niet anders dan uitleggen en herhalen. Verder krijg je steeds beter in beeld wat je nu eigenlijk wel kan en wat niet. Waar verandering zit en waar niet. Dat had je net na je infarct zelf helemaal niet door. Verder hoor ik je weinig klagen en het is goed om positief te blijven. Negativiteit levert je niets op. Tel je zegeningen. Je had ook in een rolstoel kunnen zitten zoals veel mensen overkomt

na een herseninfarct. Je hebt gelukkig geen verlamningsverschijnselen en verder zal de tijd leren hoe je eventueel nog herstelt.'

'Je bent een schat, Ercé. Wat vind je eigenlijk dat ik nog meer moet doen?'

'Niks. Het is goed zo. Je moet van mij niks. Ik vind het al mooi als je weer iets wilt. Een volgende stap zou kunnen zijn dat je net als de kinderen en ik ook weer eens de hondenriemen uit de kast pakt en Sara en Sophie uitlaat. Eén keer op een dag voor de lange wandeling. Dat is leuk voor de honden. Jack Russells moeten kunnen rennen. Ga lekker naar het stadspark. Dat is goed voor jou en voor Inge en Junior is dat ook prettig, als zij 's middags uit school komen en de honden zijn al uitgelaten. Dan doe ik het 's morgens en 's avonds.'

Met Inge en Junior had ik in deze periode uitgebreide gesprekken als Roos 's middags naar bed ging. We bespraken alle veranderingen die herseninfarcten en doofheid met zich meebrachten en hoe hier nu allemaal mee om te gaan. Inge was twaalf jaar toen het gebeurde en haar mond stond niet stil als het over haar ouders ging. Junior was net elf jaar geworden en in alle gesprekken was hij het minst aan het woord. Hij knikte vaak braaf, maar ik merkte aan alles dat gesprekken voor hem niet te lang moesten duren. Wel voelde hij haarfijn aan dat de situatie thuis veranderd was en er niet altijd even goed meer op hem gelet werd. In deze periode kwam zijn eerste vraag, waarom hij net als Inge elke dag een half uur piano moest spelen. En belangrijker nog, op welke leeftijd hij hier eigenlijk mee zou mogen stoppen. Ik zei hem dat 'opgeven' niet aan de orde was en dat hij pech had dat ik niet alleen zijn vader was, maar ook nog zijn pianoleraar, dus er dagelijks op zou kunnen toezien dat er gewoon piano gespeeld werd. Hierop zuchtte hij stevig en ik vond hem wel slim in het kiezen van het juiste moment om zijn wensen in vervulling te kunnen

laten gaan, maar vroeg hem toch of hij met zuchten hierover wilde stoppen.

‘Hoor je mij dan zuchten, pap?’ vroeg hij. ‘Dat kan toch niet als je doof bent?’

‘Nee, ik hoor je niet zuchten. Gelukkig maar, want ik heb een hekel aan zuchtende kinderen. Maar ik zie het en dat vind ik net zo vervelend als dat ik het zou horen.’

Na deze gesprekken hoopte ik altijd dat ik het allemaal goed aangepakt had. Mijn problematiek was dat ik er alleen voor stond en daarnaast was er nog mijn doofheid als extra storende factor. Dat waren lastige zaken die ik zelf op moest zien te lossen. Zo speelde ik voor vader, moeder en in Juniors geval ook nog voor nimmer opgevende pianoleraar. En wat dat laatste betrof was dat juist voor Inge weer geen probleem, want zij kon zich geen beter leven wensen dan de ‘liefste vader van de wereld’, die ook nog haar pianoleraar was en daardoor dagelijks wel even tijd voor haar had als mam ’s middags op bed lag. Dat maakte haar op jonge leeftijd al tot een uitstekend pianiste met een ijzeren discipline. Een uitstekend voorbeeld voor haar broertje, maar van hem kreeg ik de indruk dat hij voor mij onhoorbaar en inmiddels ook onzichtbaar gewoon door zuchtte.

September 2001

Christelijk College Philippus. Christelijk onderwijs dus. Het merendeel van de leerlingen was moslim. De school lag dicht bij huis, dus kozen ze voor deze school. Die C van 'christelijk' had wat hen betreft van de gevel gehaald kunnen worden toen ze op deze school kwamen. Kort door de bocht, maar zo ongeveer dachten deze leerlingen.

Stelen, vernielen en elkaar voor rotte vis uitmaken; graag, want dan was er leven in de brouwerij. Anders zaten ze maar te wachten tot de dag voorbij ging en dat schoot niet op. Werden ze op hun gedrag aangesproken, prima. Dan wachtten ze tot ik uitgesproken was en vroegen ze of ze weg mochten gaan. Als ik dreigde dat hun vader op school moest komen, zeiden ze desnoods 'sorry' en als ik in hun ogen nog langer zeurde, zeiden ze 'ik heb toch "sorry" gezegd'. Eventueel lieten ze nog een paar stoelen vliegen en desnoods de tafel erachteraan.

Christelijk College Philippus was een christelijke scholengemeenschap voor voortgezet onderwijs met verschillende vestigingen in Rotterdam. Op een van de vestigingen had de directeur, Piet Quack, zijn baan in kunnen ruilen voor een baan met een nog iets aantrekkelijker salaris. Hij mocht zich vanaf 1 september 2001 algemeen rector noemen van de scholengemeenschap.

Bij aanvang van dit schooljaar kwam hij deze mededeling in onze personeelskamer doen. Uiteraard sprak hij niet over het salaris, wel over de nieuwe functie. Dat aantrekkelijke salaris dacht ik er dan bij. Verschil moest er zijn en dat straalde hij uit. Keurig in het pak en de spotjes in de personeelskamer weerspiegelden op zijn kale hoofd, waardoor hij een glimmende uitstraling kreeg.

Alle toespraakjes aan het begin van dit schooljaar waren vóór binnenkomst van Quack. Kees Hakenberg heette speciaal mij hartelijk welkom. Hij zei dat hij het moedig vond hoe ik de draad weer probeerde op te pakken. Hij wenste mij sterkte en veel succes. 'Als er iets is, schroom niet om even bij mij naar binnen te lopen. Ik ben er voor jou.'

Toen daarna Quack zijn toespraakje gehouden had, was het formele gedeelte afgelopen en stond het iedereen vrij nog koffie of thee te drinken alvorens naar het lokaal te gaan ter voorbereiding van de lessen.

Ik schonk koffie in en moest vreselijk wennen aan alle drukte en gesprekken om mij heen. Het kostte mij vooralsnog moeite om gesprekken te filteren, dus keek ik liever rustig om mij heen. Zo spaarde ik energie voor de klassen die straks zouden komen.

In de deuropening stond Kees, converserend met Quack. Ik was gewend monden af te lezen en ik zag dat Kees zei: 'Kijk, op de hoek van die lange tafel zit Ercé Nior, hij is doof.'

Ik keek weer voor mij en dacht: 'Doof? Slechthorend bedoel je.' Ik zag vanuit mijn ooghoeken hoe Quack door de personeelskamer wandelde en iedereen persoonlijk een hand kwam geven. Bij mijn collega die naast mij zat, bleef hij staan. Hij maakte een klein praatje, deed een extra stap om mij over te kunnen slaan en kwam uit bij de collega die aan de andere kant naast mij zat. Een wonder dat ik nog net niet zelf mijn hand uitgestoken had. Ik keek hem recht in zijn gezicht, maar hij zag het niet of wilde het niet zien.

Natuurlijk had ik hem hier op aan moeten spreken, maar ik was zo beduusd en kreeg bovendien de kriebels van mijn eerste lesdag dat ik niets, maar dan ook niets zei.

Waarom gaf hij mij geen hand? Was hij bang voor dove of slechthorende mensen? Dacht hij dat ik besmettelijk was of ook iets aan mijn tong mankeerde waardoor er geen commu-

nicatie mogelijk was? Ik heb het niet gevraagd, dus ik kon er alleen maar naar raden.

Raar vond ik het wel, maar misschien moest hij er nog aan wennen. Dat had ik zelf ook gehad in het begin, maar vroeg of laat zou ik hem dit nog wel onder zijn neus wrijven. Ik vergat het namelijk niet.

Deze eerste lesdag kreeg ik maar één klas. De klas waarvan ik dat jaar mentor was. Zij hadden bij mij een introductiemiddag. Vierentwintig leerlingen, en deze klas mocht uitgroeien tot maximaal dertig.

Stoelen en tafels had ik die morgen in carrévorm gezet, zodat ik alle monden goed kon aflezen. Op deze dag stond mijn doofheid centraal, want hier moesten zij mee leren omgaan, net als ik. Hier alle aandacht voor geven, betekende dat ik er de rest van het jaar profijt van kon hebben.

Toen ze binnenkwamen waren ze schuchter, maar dat veranderde snel. Ik wees ieder zijn of haar plaats. Als ik dit de eerste les aan de leerlingen zelf zou overlaten, dan kreeg ik een groepje Marokkaanse knullen, groepje Marokkaanse meiden, twee Turkse meiden naast elkaar, drie Surinaamse meiden, enz. Ik wilde dat iedereen met elkaar omging. Dus jongen naast meisje en geen dezelfde nationaliteiten naast elkaar. Ze accepteerden mijn indeling, hoewel een enkeling mij lelijk aankeek. Daar had ik maling aan en ik ging door tot iedereen zat volgens mijn ingedeelde plattegrond.

Ik legde uit dat ik graag deze middag wilde beginnen met een stukje Nederlandse tekst lezen. De tekst die ik gaf ging over doofheid. Hier hadden ze waarschijnlijk nog niets mee, maar daar bracht ik vanaf deze dag wel verandering in.

Toen ze uitgelezen waren, vroeg ik hen, 'Waarom juist deze tekst?' Hier hadden ze geen idee van. Ik vertelde dat het over mij ging en sprak in eerste instantie niet over slechthorend, maar alleen over doof. Dat gaf meer duidelijkheid en bovendien hadden ze veel bewondering voor hoe ik monden aflas.

Daar deden we een spel mee en ook kwam gebarentaal aan de orde en het handalfabet. Dat wilden ze graag leren, maar niet alles kon op een middag natuurlijk.

Uiteindelijk vertelde ik dat ik gelukkig nog een héél klein beetje kon horen, met één oor. ‘Als je praat, praat rustig. Soms moet je iets twee of drie keer herhalen en lach mij vooral niet uit, want ik doe het niet expres.’

Verder zei ik dat ik een tolk nodig had. ‘Een tolk is voor mij de stem die ik het beste versta. Jij zit dan vlakbij mijn tafel en als ik het niet verstaan heb, moet jij het voor mij herhalen. Dat is lastig, maar daar kun je bij mij punten mee verdienen.’

Ze wilden allemaal tolk zijn en ze moesten een stukje voor mij voorlezen. Ik mocht niet kijken en dan zeggen wat ik verstaan had.

Ze mochten allemaal mijn e-mailadres hebben. Dat was altijd handig in verband met mijn oren. Vaders en moeders mochten mij ook mailen als ze iets wilden vragen en niet naar school wilden of konden komen.

‘Mailtjes beantwoord ik elke dag, zelfs in het weekend.’ Hier reageerden ze niet op. Dat vonden ze logisch, want dat deden ze zelf ook in het weekend.

Aan het eind van de middag vroeg ik of ik nu alles geregeld had om les te kunnen geven. Dat was belangrijk voor mij, omdat ik deze mentorklas de helft van het aantal uren in de week les gaf.

‘Meester, we helpen u wel en anders stuur u maar effe een mailtje.’

Als ik niet op mijn stoel zat, liep ik voor de leerlingen langs, wat mogelijk was bij deze opstelling.

‘Deur dicht, mond dicht. Ik ben de enige die praat, totdat ik jou wat vraag. Jij geeft dan antwoord en iedereen luistert. We praten niet door elkaar maar na elkaar. Anders maak je het mij moeilijk en verder is het niet beleefd. Als je het vergeten

bent, draai ik het bord om, want ik heb het voor je opgeschreven.

Als je van mij mag samenwerken, mag je fluisteren. Dan stoor je niemand en mij zeker niet.'

Aan het eind van de middag gingen ze naar huis en ik was er moe van. Ik was er toch een tijdje uit geweest en alles moest wennen omdat het zo anders was dan voor mijn doofheid.

Toch zou het goed komen, dat wist ik. Stilletjes genoot ik van de orde en rust die ik had weten te bewaren tijdens de les. Pas als die er niet meer waren, zou mijn rol definitief uitgespeeld zijn. Zover was het gelukkig nog niet. Ik ging vol goede moed huiswaarts.

Terug van weggeweest.